

Asia: VN/1660/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi (valtioneuvoston asetus) - ruotsinkielinen käännös lisätty

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO LUONNOKSESTA LUONNONSUOJELUASETUKSEKSI

3§ Luonnonsuojelun seurannan järjestäminen

Luonnonsuojelulain 18 §:n mukaan ympäristöministeriön on yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa järjestettävä luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölaajien levinneisyyden, esiintymisen ja runsauden seuranta sekä arvioitava eliölaajien ja luontotyyppien suojelutaso ja sen muutokset. Luonnonsuojelun seurannan järjestäminen on tiiviisti kytköksissä LsL 13 luvun (Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen), erityisesti 117 § (Luonnonsuojelun tietojärjestelmä) ja 118 § (Luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettavat tiedot), kanssa.

Luonnonsuojelun tietohallinnasta on tarkoitus säätää tarkemmin erillisessä asetuksessa. Tulevassa asetuksessa on tarpeen säätää yksityiskohtaisesti seurannan ja tietohallinnon kokonaisuudesta, sisältäen mm. kuvauksen luonnonsuojelun seurannasta, luonnonsuojelun tietojärjestelmästä, niiden tietosisällöistä sekä eri toimijoiden tarkennetuista vastuista.

Luonnonsuojelulain mukaan Metsähallitus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaavat luonnonsuojelualueiden ja luonnonmuistomerkkien määrää ja pinta-alaa sekä niiden ekologista tilaa koskevasta seurannasta. Nykyisin ao tietoa ylläpidetään Metsähallituksen ULJAS-tietojärjestelmäkokonaisuudessa, jonka uudistamiseen tähtäävä JHT Arvo -hanke on käynnistynyt vuonna 2023. Tavoitteena on, että uudet tietojärjestelmät ovat kokonaisuudessaan käytössä v. 2027. Jotta uudet järjestelmät palvelisivat mahdollisimman hyvin luonnonsuojelulain tarkoittamaa tarvetta, olisi tarkentava asetus tarpeen hyvissä ajoin jo järjestelmäsuunnittelun alkuvaiheessa.

5§ Suojellut luontotyytit

Asetuksella päivitetäisiin ja tarkennettaisiin luontotyyppien kuvauksia nykyisestä asetuksesta sekä lisättäisiin luonnonsuojelulakiin uutena lisättyjen luontotyyppien kuvaukset. Uusia lakiin lisättyjä luontotyyppijä ovat rannikon metsäiset dyynit, sisämaan tulvametsät, harjumetsien valorinteet, meriajokasphjat, suojaisat näkinpartaisphjat ja kalkkikalliot.

Nykyisen asetuksen luontotyyppikuvausten tarkennukset ovat perusteltuja ja määritelmät kuvaavat aiempaa paremmin luontotyyppien ekologisia piirteitä ja monimutaisuutta. Myönteistä on esimerkiksi määritelmiin sisältyvä näkökulma luontotyyppien jatkuvuuden ja pinta-alan lisääminen luonnonhoitotoimin osana rajauksia. Näistä esimerkkinä jalopuiden taimien ja vesojen rajaaminen mukaan jalopuumetsiköihin jalopuiden uudistumisen ja metsikön luontaisen pienilmaston turvaamiseksi, korkeakasvuisemmaksi muuttuneen niityn sisällyttäminen ketokokonaisuuteen sekä harjumetsien valorinteisiin sisällytettävät umpeenkasvaneet osat.

Suojeltuihin luontotyyppijihin on lisätty vedenalaisia meriluontotyyppijä, mikä on tuoreimman luontotyyppien uhanalaistarkastelun tulosten mukaista. Hiekkarantojen määritelmää on laajennettu niin, että siinä huomioidaan erikseen mainittuna myös järvien ja jokien hiekkarannat ja suojeltavan esiintymän tila voi olla myös luonnontilaisen kaltainen tai sisältää hoidon tarpeessa olevia osia. Tämä on positiivista kehitystä, sillä sisämaan hiekkarantoihin on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota mm. Helmi -elinympäristöohjelmassa, ja hiekkarannat on arvioitu uhanalaisiksi (järvet) tai puutteellisesti tunnetuiksi (joet). Järvien hiekkarantojen ennallistamismenetelmiä kehitetään Helmi -elinympäristöohjelmassa. Myös vedenalaisten osien mainitseminen on hyvä, sillä hiekkarantoihin liittyvät matalan veden kasvillisuusvyöhykkeet rehevöitymisherkkiä, etenkin suojaisissa lahdissa.

Dyyniluontotyytit muodostavat jatkuvasti muuttuvan sukkessiosarjan avoimista dyyniluontotyyteistä metsäisiin dyyneihin. Metsäisten dyyniluontotyyppien asetusmääritelmä kuvaa vain yhtä metsäisten dyynien kasvillisuuden assosiaatiotyyppiä, mikä on tyyppillistä metsäisten dyynien suhteellisen harvapuustoisille, nuorille sukkessiovaiheille. Valtaosa tällä hetkellä metsäisiksi dyyneiksi luokitelluista alueista on varpujen osalta jo sulkeutuneemman kangasmetsän, etenkin puolukan ja mustikan vallitsemaa, lajistoa. Sama pätee sammaliin: myöhemmissä vaiheissa tyyppilliset kuivan – tuoreen kangasmetsän lajit, kuten seinäsammal ja kynsisammalet, muuttuvat vallitseviksi.

Meriajokasphjien määritelmään liittyvät tarkennusehdotukset: “Meriajokasphjat kärsivät mm. rehevöitymisestä, ruoppauksista ja ankkuroinnista. Meriajokasphjien koko vaihtelee muutamista neliömetreistä useisiin hehtaareihin. Esiintymän rajauksessa huomioidaan meriajokkaan kasvullinen lisääntyminen ja sitä kautta esiintymän liikkuminen, ja sisällytetään rajaukseen myös leviämiseen soveltuvat harvakasvuiset tai paljaat reuna-alueet.”

Perustelumuietion taulukossa 1 on esitetty luontotyyppikohtaisesti esimerkkejä toimenpiteistä, jotka voivat heikentää kyseistä luontotyyppiä. Asetusta sovellettaessa suunnitellun toimenpiteen vaikutus tulee aina arvioida tapauskohtaisesti. Meriajokasphjien ja suojaisien näkinpartaisphjien osalta esimerkinomaista listaa ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi mm. rehevöityminen, läjitys ja rehevöityminen.

Yleisesti ottaen kaikkien luontotyyppien osalta voi todeta, että haitallisten vieraskasvilajien leviäminen on niille merkittävä uhka.

6 § Tiukasti suojellut luontotyypit

Serpentiiniluontotyypin määritelmä lajilistoineen on erinomainen ja erittäin hyödyllinen luonnonsuojelualueiden malminetsintään liittyvissä kysymyksissä.

11 § Toistuvasti samaa pesää käyttävät eläinlajit

Asetuksen 11 §:ssä säädettäisiin toistuvasti samaa pesää käyttävistä eläinlajeista, joiden pesien vahingoittaminen on kiellettyä myös lisääntymiskauden ulkopuolella (LsL 70§). Pykälässä tarkoitettuja eläinlajeja olisivat harmaahaikara, kaakkuri, kiljukotka, kuningaskalastaja, kurki, kyhmyjoutsen, laulujoutsen, maakotka, merikotka, merimetso, mustavaris, piekana, pikkukiljukotka, tunturihaukka, törmäpääsky ja uuttukyyhky. Näiden lajien huomioiminen on tärkeää ja kannatettavaa. Tosin pikkukiljukotka ei ainakaan toistaiseksi kuulu Suomen pesimälinnustoon. Lisäksi luettelosta jää puuttumaan useita määritelmän täyttäviä lajeja, joiden osalta luetteloa tulisi täydentää.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen OHKE-hankkeessa ”Suomessa pesivien lintulajien pesä- ja pesäpaikkauskollisuus” vuonna 2017 tunnistettiin lajeja, joiden on todettu pesivän säännöllisesti samoissa pesissä peräkkäisinä vuosina, sekä isokokoiset petolinnut, jotka käyttävät pesimäreviirillään sijaitsevia useitakin pitkäikäisiä ja tunnistettavina säilyviä pesiä vaihtelevasti eri vuosina. Hankkeeseen viitaten asetusluonnoksen lajilistan täydentämistä tulisikin harkita mm. seuraavien lajien osalta: mehiläishaukka, haarahaukka, kanahaukka, hiirihaukka, kalasääski, muuttohaukka, huuhkaja, lehtopöllö, viirupöllö ja korppi. Myös kuikka sekä pesimälinnustoomme hiljattain asettunut jalohaikara ja pysyvissä yhdyskunnissa pesivien lajien, kuten lokki- ja ruokkilintujen sekä pääskyjen pesäpaikat, tulisi huomioida asetuksessa.

Yleistä huomioitavaa

Erityisesti Metsähallituksen tuulivoimatoiminnassa on nähtävissä, että eläinlajien suojelua koskevat viranomaistulkinnat ovat jatkuvasti tiukentumassa uusiutuvan energian rakentamisen kannalta epäedulliseen suuntaan. Jotta Suomen ilmasto- ja energiatavoitteet pystytään saavuttamaan, on ensiarvoisen tärkeää pyrkiä myös kaiken luonnonsuojelusäätelyn osalta varmistamaan suojelullisten näkökohtien ja tuulivoiman edistämisen yhteensovittamisen tarpeet. Metsähallitus korostaa haluavansa toimia vastuullisesti myös luonnonsuojelun näkökulmasta, mutta vallitsevan ylivarovaisuuden vuoksi tuulivoimahankkeet eivät välttämättä etene edes maakuntakaavoihin ja niiden kautta yleiskaavoitukseen, jossa todelliset vaikutukset tulisivat perusteellisesti selvitettyksi. Sen vuoksi on olennaista, että yhteensovittamisen haasteita pyrittäisiin osaltaan ratkomaan myös säädösten valmistelu- ja perustelumateriaaleissa.

Niemelä Juha
Metsähallitus

Veikkola Johanna
Metsähallitus